

РОЗДІЛ 2. Захищаю себе та інших

Урок 6. Попередження ризиків від вибухонебезпечних предметів

Обговорюємо епіграф до теми — “Легко ступити крок у прірву, із якої вибратися — ну напрочуд важко” *Ілларіон Павлюк, український письменник і журналіст*

Запитання для обговорення з учнями

- Чи завжди слід обдумувати наслідки кожного важливого рішення? Чому?
- Що, на вашу думку, змушує людину робити “крок у прірву” — ризикувати чи слідувати за поривом, навіть якщо усвідомлює, що вийти з цього становища буде дуже складно? Чи траплялося подібне з вами чи вашими знайомими?
- Чи вважаєте ви, що іноді людина самотужки не здатна передбачити наслідки свого “кроку у прірву”? Чому?
- Чи обговорюєте ви ризикові рішення з друзями чи родиною?
Як це вам допомагає в житті?
- Чи аналізуєте свої минулі дії та їх наслідки? Чому?
- Як гадаєте, що допомагає людині вийти з надзвичайно складних ситуацій?
Відповідь ілюструйте прикладами.

Організуйте диспут на тему “Чим можна назвати спонтанність: героїзмом чи катастрофою?”. Об’єднайте учнів у мінігрупи, які обстоюватимуть і доводитимуть протилежні погляди. Запропонуйте їм навести приклади конкретних ситуацій, які мали різні наслідки (ризик виправданий і невинуватий). З’ясуйте, як оцінити ризик; коли ризик є благородним, а коли позбавляє життя.

Підсумуйте відповіді учнів про те, чи припустимо ризикувати з вибухонебезпечними предметами. Не залякуйте підлітків, але чітко проговоріть наслідки ризикованої поведінки з вибухонебезпечними предметами. Практикуйте технологію “Мозковий штурм”.

Вибухонебезпечні предмети: ризик, який може коштувати життя.
Ознайомивши учнів з переліком небезпек, які трапляються в повоєнний час,

об'єднайте їх у групи по п'ять осіб і запропонуйте назвати небезпеки, що однаково загрожують людям і в час війни, і по її закінченню. Для цього скористайтеся **методом "Синтез думок"**: кожна група записує на аркуші свій варіант відповіді та передає його наступній групі, котра доповнює її своїми думками та позначає те, із чим не погоджуються. Опрацьовані в такий спосіб аркуші передають експертам, які порівнюють написане з власним варіантом, відтак узагальнюють відповіді груп, звітують перед класом і обговорюють варіанти відповідей кожної групи з усім класом.

Розповідаючи про попередження ризиків від вибухонебезпечних предметів, актуалізуйте наявні в учнів знання з цієї теми, як вони здобули у 5-8 класах. Доцільно переглянути відео, соціальну рекламу про правила поведінки в таких ситуаціях. Якщо хтось із учнів або вчитель стикався з такою проблемою в житті, мають особистий досвід її успішного розв'язання, — поділіться інформацією в класі.

Зверніть увагу, що під час вивчення цієї теми учням варто повідомити про надійні, а отже, — офіційні джерела інформації про безпекову ситуацію в країні:

- [Державна служба України з надзвичайних ситуацій](#). Портал електронних послуг
- [Міжнародні стандарти протимінної безпеки](#)
- [Центр протимінної безпеки](#)
- [Асоціація саперів України](#)

Корисно розглянути з учнями такі законодавчі акти:

- Закон України "[Про протимінну діяльність в Україні](#)"
- Постанова КМУ "[Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях](#)"
- Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи "[Про затвердження Порядку знищення вибухових матеріалів промислового призначення](#)"
- Закон України "[Про ратифікацію Конвенції про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та про їхнє знищення](#)"

Ознайомте підлітків з актуальною інформацією про вибухові боєприпаси, яка зібрана у посібнику для України "[Вибухонебезпечні боєприпаси](#)".

Варто моделювати за допомогою рольових ігор різноманітні ситуації, які імітуватимуть поведінку підлітків для уникнення загрози від вибухонебезпечних предметів.

Під час виконання учнями завдання зі складання алгоритму дій, коли натрапили на вибухонебезпечні предмети, скористайтеся **методикою "Діалог"**, для роботи в групах. Зауважте, що ця методика виключає суперечки, критику результатів роботи інших груп, натомість учить зосереджуватись на сильних моментах роботи, висловлених кожною групою.

Об'єднайте дев'ятикласників у 5-6 груп і оберіть групу експертів (учні, котрі мають вищий рівень навчальних досягнень). Усі групи впродовж 5-10 хвилин працюють над завданням і пропонують свій варіант алгоритму дій. Група експертів стежить за часом і роботою груп.

Щойно час на роботу буде вичерпано, представники від кожної групи записують на дошці або на аркушах паперу розроблений алгоритм дій. Відтак доповідачі кожної групи по черзі усно презентують результати класу. Завдання експертів: зафіксувати спільні пропозиції груп, узагальнити результати їхньої роботи.

Після обговорення і доповнення цих результатів усі учні записують до зошитів остаточний варіант — розроблений чіткий алгоритм дій. Головне в такій роботі — це спільно знайти узгоджене рішення, яке можна підсумувати також у вигляді таблиць, схем, графіків тощо.

Пропонуйте самостійні творчі завдання, завдяки яким підлітки краще засвоять правила поведінки з невідомими предметами, наприклад:

- зніміть відео про небезпечну знахідку, що може виявитися вибуховою (відеоролик-сценка);
- візьміть інтерв'ю в рятувальника або особи, яка знайшла невідомі предмети, що можуть здетонувати (аудіоінтерв'ю або подкаст);
- створіть плакат або малюнок, який привертатиме увагу до безпечної поведінки з невідомими предметами;
- створіть мультимедійну презентацію, яка міститиме правила безпечної поведінки на територіях, де йшли бойові дії (інфографіка або постер);

- проілюструйте історію, що могла трапитися з дітьми, які знайшли нездетонований боєприпас (комікс або фотосторі).

Які є маркування небезпечних територій? Для того щоб поживити вивчення "сухого" матеріалу про знаки маркування небезпечних територій, зброю, заборонену гуманітарним правом тощо, скористайтеся **методикою "Пошук інформації"**. Так, наприклад, об'єднані в малі групи учні впродовж визначеного часу мають шукати й аналізувати інформацію про всі офіційні й неофіційні знаки (у посібниках, довідкових виданнях, документах, офіційних онлайн-джерелах тощо), яка доповнить поданий на уроці матеріал. Потім представники від груп дають відповіді на заздалегідь розроблені вчителем запитання з теми. У підсумку — клас активно обговорює і доповнює відповіді представників від груп.

Як взаємодіяти з рятувальними службами? Розглядаючи це питання, доцільно організувати рольову гру, у якій учні продемонструють свідому відповідальну поведінку в критичній ситуації, коли телефонуватимуть у відповідну службу.